

AIŠKINAMASIS RAŠTAS
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSULINIO MOKESČIO ĮSTATYMO NR. I-509 PAKEITIMO ĮSTATYMO IR LIETUVOS RESPUBLIKOS RINKLIAVŲ ĮSTATYMO NR. VIII-1725 1, 6, 6¹, 8 STRAIPSNIŲ IR ĮSTATYMO PRIEDO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTŲ

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai

2019 m. birželio 20 d. Europos Parlamentas ir Taryba priėmė reglamentą (ES) 2019/1155, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (EB) Nr. 810/2009, nustatantis Bendrijos vizų kodeksą (Vizų kodeksas) (toliau – Reglamentas (ES) 2019/1155). Reglamento (ES) 2019/1155 1 straipsnio 12 punkto e) papunkčiu ir f) papunkčiu yra keičiama Vizų kodekso 16 straipsnio 5 ir 6 dalis, paliekant valstybėms narėms nuožiūros laisvę dėl teisinio reguliavimo pasirinkimo, nustatant mokestines lengvatas dėl tam tikrų kategorijų asmenų ir atvejų numatymo, kai reikalavimas mokėti Šengeno vizos mokestį gali būti netaikomas arba sumažinamas. Atsižvelgiant į tai, teikiamame Lietuvos Respublikos konsulinio mokesčio įstatymo Nr. I-509 pakeitimo įstatymo projekte (toliau – KMI projektas) ir Lietuvos Respublikos rinkliavų įstatymo Nr. VIII-1725 1, 6, 6¹, 8 straipsnių ir įstatymo priedo pakeitimo įstatymo projekte (toliau – RI projektas) (toliau kartu – Projektai) siekiama nustatyti atitinkamą teisinį reguliavimą.

Projektais taip pat yra siekiama suvienodinti teisinį reguliavimą, atsisakyti perteklinių ir nebeaktualių teisės nuostatų ir papildyti juos reikalingomis naujomis aktualiomis teisės aktų nuostatomis, kurios leistų užtikrinti efektyvų ir tinkamą paslaugų teikimą. KMI projektu yra mažinamas įstatyme nustatytas socialiai ir ekonomiškai nepagrįstų mokestinių lengvatų skaičius (nuo 25 iki 16).

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymo projektus parengė Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami Įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai

Šiuo metu galiojantis Konsulinio mokesčio įstatymas reglamentuoja konsulinio mokesčio mokėtojus, konsulinio mokesčio objektą, jo dydį, lengvatų taikymą, mokėjimą, konsulinio mokesčio permokos grąžinimą ir šio mokesčio mokėjimo kontrolę bei jo įskaitymą į biudžetą. Tam tikri konsulinio mokesčio klausimai (pvz., konsulinis mokestis už Šengeno vizas, specialaus supaprastinto tranzito dokumento (STD) ir supaprastinto tranzito geležinkeliu dokumento išdavimas ir kt.) yra reglamentuoti Europos Sąjungos teisės aktuose (2003 m. balandžio 14 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 693/2003; 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/38/EB ir 2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 810/2009, nustatantis Bendrijos vizų kodeksą ir kt.), ES ir Lietuvos Respublikos tarptautiniuose susitarimuose. Konsulinio mokesčio tarifai ir konsulinio mokesčio mokėjimo ir grąžinimo tvarka yra nustatyta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1994 m. lapkričio 16 d. Nr. nutarimu 1135 „Dėl Lietuvos Respublikos konsulinio mokesčio tarifų ir Lietuvos Respublikos konsulinio mokesčio mokėjimo ir grąžinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

4.1. KMI projektu, be redakcinio pobūdžio pakeitimų ir papildymų, siūloma:

KMI projektu keičiamo įstatymo 1 straipsnio 1 dalyje siūloma nustatyti, kad įstatymas reglamentuoja ne tik Lietuvos Respublikos diplomatinį atstovybių ir konsulinių įstaigų veiksmus, bet ir Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijos veiksmus, atliekant konsulines funkcijas.

Siūlomu pakeitimu siekiama suvienodinti teisinį reglamentavimą su Lietuvos Respublikos konsulinio statuto 2 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta konsulinio pareigūno apibrėžtimi, nustatančia, kad konsulinis pareigūnas yra Lietuvos Respublikos diplomatas, kuriam pavesta atlikti konsulines funkcijas.

Siekiant atriboti Konsulinio mokesčio įstatymo nuostatų taikymą nuo ES teisės aktų ir sudarytų Europos Sąjungos ir Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių, KMI projektu keičiamo įstatymo 1 straipsnį siūloma papildyti nauja 3 dalimi, nustatančia, kad Konsulinio mokesčio įstatymo nuostatos, reglamentuojančios konsulinio mokesčio dydį ir konsulinio mokesčio lengvatas, taikomos tiek, kiek jų tiesiogiai nereglamentuoja Europos Sąjungos teisės aktai, taip pat Lietuvos Respublikos ar Europos Sąjungos tarptautinės sutartys.

KMI projektu keičiamo įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 3 punktą siūloma papildyti žodžių junginiu „ar laikinojo kelionės dokumento išdavimą“, nustatant galimybę imti konsulinį mokestį už laikinojo kelionės dokumento išdavimą ir analogiškai papildyti šiuo žodžių junginiu KMI projektu keičiamo įstatymo 6 straipsnio 1 dalies 2 ir 3 punktus, nustatant lengvatas dėl laikinojo kelionės dokumento išdavimo. Atsižvelgiant į tai, kad įgyvendinant ES sprendimą 1996 m. birželio 25 d. dėl laikinojo kelionės dokumento (toliau – LKD) nustatymo (96/409/BUSP), ES valstybėse narėse išduodamas LKD, priimtu Asmens grįžimo pažymėjimo (toliau – AGP) tvarkos aprašo papildymu 2009 m. sausio 30 d. užsienio reikalų ministro įsakymu Nr. V-15, LKD buvo prilygintas AGP, manytina, kad yra tikslinga Konsulinio mokesčio įstatymo nuostatose, nustatančiose teisinį reguliavimą dėl AGP, taip pat numatyti teisinį reguliavimą ir dėl LKD išdavimo.

Siekiant aiškiai atskirti nacionalines vizas nuo Šengeno vizų, KMI projektu keičiamo įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 17 punkte, 5 straipsnio 1 ir 2 punkte, taip pat 6 straipsnio 1 dalies 6 ir 7 punktuose žodis „viza“ patikslintas į „nacionalinė viza“.

KMI projektu keičiamo įstatymo 3 straipsnį siūloma papildyti nauju 5 punktu, nustatančiu konsulinio mokesčio ėmimą už „dokumentų dėl civilinės būklės aktų įrašų pakeitimo, ištaisymo, papildymo, atkūrimo ar anuliavimo ir dėl užsienio valstybėse įregistruotų ar patvirtintų civilinės būklės aktų įtraukimo į apskaitą priėmimą ir perdavimą“. Siūlomas pakeitimas susijęs su tuo, kad šiuo metu piliečiai nemoka valstybės rinkliavos už civilinės metrikacijos įstaigos teikiamas paslaugas (įtraukimą į apskaitą, įrašų pakeitimą, papildymą ir pan.), kai dokumentai yra perduodami per konsulines įstaigas. Konsulinio mokesčio įstatyme nustačius, kad dokumentų dėl civilinės būklės aktų įrašų pakeitimas, ištaisyimas, papildymas, atkūrimas ar anuliavimas ir dėl užsienio valstybėse įregistruotų ar patvirtintų civilinės būklės aktų įtraukimas į apskaitą priėmimas ir perdavimas yra atskiras konsulinio mokesčio objektas, vėliau numatoma Konsulinio mokesčio tarifus papildyti nauju 8¹ punktu, nustatant atitinkamą konsulinį mokestį.

Atsižvelgiant į tai, kad išduodant civilinės būklės aktų įrašus liudijančius išrašus taip pat išduodama ir daugiakalbė standartinė forma pagal Reglamentą (ES) 2016/1191¹, kurios išdavimas taip pat yra nustatytas Lietuvos Respublikos konsulinio mokesčio tarifų, patvirtintų Lietuvos Respublikos 1994 m. lapkričio 16 d. nutarimu Nr. 1135, 8.3 papunktyje, KMI projektu keičiamo įstatymo 3 straipsnio 1 dalis yra papildoma 7 punktu.

Siekiant supaprastinti konsulinių mokesčių administravimą ir atsižvelgiant į tai, kad Vyriausybės 1994 m. lapkričio 16 d. nutarimu Nr. 1135 patvirtintuose Lietuvos Respublikos konsulinio mokesčio tarifuose mažiausias nustatytas konsulinio mokesčio dydis yra 5 eurai, KMI projektu keičiamo įstatymo 4 straipsnio 1 dalyje siūloma keisti numatytą minimalų konsulinį mokestį iš 2 eurų į 5 eurus.

KMI projektu keičiamo įstatymo 4 straipsnio 1 dalį siūloma papildyti naujais 3 ir 4 punktais dėl konsulinio mokesčio dydžio apskaičiavimo. KMI projektu keičiamo įstatymo 4 straipsnio 3 punktu siūloma numatyti, kad apskaičiuojant konsulinio mokesčio dydį būtų atsižvelgiama į tiesiogiai patiriamas išlaidas atliekant konsulinius veiksmus – t. y. išlaidas susijusias su privalomu

¹ 2016 m. liepos 6 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2016/1191, kuriuo skatinamas laisvas piliečių judėjimas supaprastinant tam tikrų viešųjų dokumentų pateikimo Europos Sąjungoje reikalavimus ir iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) Nr. 1024/2012.

civilinės atsakomybės draudimu dėl notarinių veiksmų atlikimo bei diplomatinio pašto išlaidas. Šio straipsnio 1 dalies 4 punktu nustatoma, kad taip pat būtų atsižvelgiama į patiriamas išlaidas, juridinę galią turinčio dokumento pagaminimui. Pažymėtina, kad Lietuvos Respublikos rinkliavų įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 2 punkte yra įtvirtinta analogiška nuostata.

KMĮ projektu keičiamo įstatymo 4 straipsnio 3 dalyje siūloma taip pat numatyti, kad už konsulinis veiksmus, atliekamus išvažiuojamųjų misijų metu arba kai pareiškėjo prašymu konsuliniai atliekami ne diplomatinėje atstovybėje ar konsulinėje įstaigoje, švenčių, poilsio dienomis ar naktį, Vyriausybė galėtų nustatyti didesnius konsulinio mokesčio dydžius.

Siekiant užtikrinti, kad atliekant konsulinis veiksmus būtų taikomi aktualūs konsuliniai mokesčiai, KMĮ projektu keičiamo įstatymo 4 straipsnio 4 dalyje siūloma nustatyti, kad pasibaigus kalendoriniams metams Vyriausybė reguliariai patikslina konkretų konsulinį mokestį, atsižvelgdama į faktinį patiriamų išlaidų, nurodytų įstatymo 4 straipsnio 1 dalyje, padidėjimą ar sumažėjimą, o patikslinti valstybės rinkliavos dydžiai įsigalioja nuo einamųjų kalendorinių metų liepos 1 dienos, išskyrus atvejus, kai jų tiesiogiai nereglementuoja Europos Sąjungos teisės aktai, taip pat Lietuvos Respublikos ar Europos Sąjungos tarptautinės sutartys.

KMĮ projektu keičiamo įstatymo 6 straipsnio 1 dalies 1 punkte sukonkretinama šiuo metu įstatyme naudojama teisės aktuose neapibrėžta „vienių asmenų, sulaukusių senatvės pensijos amžiaus“ sąvoka, numatant lengvatos taikymą „senatvės pensijos amžiaus sulaukusiems asmenims, neturintiems sutuoktinio“ (ši formulė apima nesusituokusius asmenis, išsiskyrusius, taip našlius/-es). Šiame punkte vietoj šiuo metu įstatyme išskirtų dviejų kategorijų asmenų – tai: (i) „asmenų, kuriems nustatytas 0 – 40 procentų darbingumo lygis“ ir; (ii) „asmenų iki 18 metų, kuriems nustatytas neįgalumo lygis“, yra naudojama sąvoka „neįgalieji“ su nuoroda į Lietuvos Respublikos neįgalųjų socialinės integracijos įstatymą. Šis pakeitimas yra aktualus todėl, kad pirmoji asmenų grupė atitinka neįgalaus asmens sąvoką, įtvirtintą Neįgalųjų socialinės integracijos įstatymo 2 straipsnio 8 dalyje (įstatyme yra įtvirtintas net aukštesnis darbingumo lygis – iki 55 procentų; šiuo metu naudojamas įstatyme kriterijus „0-40 proc. darbingumo lygis“ nėra nustatytas įstatymu), o kita asmenų grupė – „asmenys iki 18 metų, kuriems nustatytas neįgalumo lygis“ taip pat patenka į bendrą neįgalaus asmens sąvoką. Analogiški pakeitimai yra įtvirtinami RĮ projektu keičiamo įstatymo 6 straipsnio 5 punkte.

Konsulinio mokesčio įstatymo 6 straipsnio 1 dalies 3 punkte įtvirtintą mokestinę lengvatą dėl asmens grįžimo pažymėjimų išdavimo ir kitų grįžimo į Lietuvos Respubliką atvejais būtinų konsulinis veiksmų atlikimo apima KMĮ projektu keičiamo įstatymo 6 straipsnio 1 dalies 2 punktas.

KMĮ projektu keičiamo įstatymo 6 straipsnio 1 dalies 4 punktą siūloma papildyti numatant lengvatą ir dėl „gimimo ar mirties įrašų liudijančio įrašo išdavimą pirmą kartą“, kadangi tokia lengvata yra taikoma vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2016 m. gruodžio 7 d. priimtu nutarimu Nr. 1252 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1994 m. lapkričio 16 d. nutarimo Nr. 1135 „Dėl Lietuvos Respublikos konsulinio mokesčio tarifų ir Lietuvos Respublikos konsulinio mokesčio mokėjimo ir grąžinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo.

KMĮ projektu keičiamo įstatymo 6 straipsnio 1 dalies 5 punkte minimame leidimo pavadinime žodis „mirusiojo“ pakeistas į „žmogaus“, atsižvelgiant į 2018 m. gegužės 24 d. priimtą Lietuvos Respublikos žmonių palaikų laidojimo įstatymo Nr. X-1404 2, 6, 7, 11, 20, 22, 32 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo šeštuoju¹ skyriumi įstatymą, kurio 6 straipsniu įstatymo 22 straipsnio 5 dalyje Lietuvos Respublikos diplomatinis atstovybių ar konsulinis įstaigų išduotas leidimo pavadinimas buvo pakeistas iš „leidimas *mirusiojo* palaikus parvežti į Lietuvą“ į „leidimas *žmogaus* palaikus parvežti į Lietuvą“.

Reglamento (ES) 2019/1155 12 punktu yra keičiamas Vizų kodekso 4 dalies c punktas, numatant kaip teisinį pagrindą dėl reikalavimo mokėti vizos mokestį netaikymo tyrėjams – Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2016/801 3 straipsnio 2 punktą. Siekiant užtikrinti vienodą teisinį reguliavimą su Vizų kodekso nuostatomis ir įgyvendinant direktyvos (ES) 2016/801 nuostatas, KMĮ projektu keičiamo įstatymo 6 straipsnio 1 dalies 7 punktas yra pakoreguojamas, nustatant, kad konsulinis mokestis neimamas už prašymų išduoti nacionalines vizas tyrėjams, kaip jie apibrėžti Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ 2 straipsnio 28²

dalyje, vykstantiems mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros darbų vykdymo tikslais, nagrinėjimą.

KMĮ projektu keičiamo įstatymo 6 straipsnio 1 dalies 9 punkte siūloma nustatyti, kad konsulinis mokestis neimamas už prašymų išduoti nacionalines vizas nagrinėjimą Lietuvos Respublikos tarptautinėje sutartyje numatytais atvejais, kai užsienio valstybė Lietuvos Respublikos piliečių atžvilgiu taiko ne mažiau palankias sąlygas.

Tarp Europos Sąjungos ir kai kurių trečiųjų šalių yra sudaryti dvišaliai susitarimai dėl vizų išdavimo tvarkos supaprastinimo. Šių susitarimų pagrindu trečiųjų šalių kai kurių piliečių kategorijos yra atleidžiamos nuo konsulinio mokesčio mokėjimo už Šengeno vizos išdavimą. Pavyzdžiui, pagal 2011 m. vasario 25 d. Europos Sąjungos ir Gruzijos susitarimą dėl vizų režimo supaprastinimo 6 straipsnio 3 dalį nuo prašymo išduoti vizą tvarkymo mokesčio yra atleidžiami: pensininkai, vaikai iki 12 metų, neįgalieji ir, jei reikia, juos lydintys asmenys ir kt. Europos Sąjunga tokius susitarimus yra sudariusi su Rusijos Federacija, Azerbaidžano Respublika, Armėnijos Respublika, Ukraina, Moldovos Respublika ir kt. valstybėmis. Dėl to KMĮ projektu keičiamo įstatymo 6 straipsnio 1 dalies 11 punkte siūloma numatyti konsulinio mokesčio lengvatą ir nustatyti, kad konsulinis mokestis neimamas už prašymų išduoti Šengeno vizas nagrinėjimą Europos Sąjungos su trečiąja valstybe sudaryto susitarimo dėl vizų išdavimo tvarkos supaprastinimo numatytais atvejais.

Šiuo metu galiojančiame Konsulinio mokesčio įstatyme Vizų kodekso 16 straipsnio 5 dalies nuostatos įgyvendinamos 6 straipsnio 1 dalies 23, 24 ir 25 punktuose. KMĮ projektu keičiamame įstatyme Vizų kodekso 16 straipsnio 5 dalies nuostatas (konsulinio mokesčio už prašymo išduoti Šengeno vizą nagrinėjimą netaikyti vaikams nuo 6 iki 18 metų amžiaus, diplomatinėms ir tarnybiniams pasų turėtojams, taip pat seminarų, konferencijų, sporto, kultūros ar švietimo renginių, kuriuos organizuoja ne pelno organizacijos, 25 metų amžiaus arba jaunesniems dalyviams) siūloma įgyvendinti vienu KMĮ projektu keičiamo įstatymo 6 straipsnio 1 dalies 13 punktu. Kadangi Vizų kodekso 16 straipsnio 5 dalies nuostatų taikymas paliekamas kiekvienos valstybės diskrecijai ir įvertinus Lietuvos bei kitų ES šalių vizų režimo taikymo politiką ir praktiką, KMĮ projektu keičiamo įstatymo 6 straipsnio 1 dalies 13 punkte siūloma Vizų kodekso 16 straipsnio 5 dalyje nustatytas lengvatas taikyti tik tais atvejais, kai prašymus išduoti Šengeno vizą pateikia užsieniečiai, kurių pilietybės valstybės netaiko vizų režimo Lietuvos Respublikos piliečiams, arba kurių pilietybės valstybė Lietuvos Respublikos piliečių atžvilgiu taiko ne mažiau palankias sąlygas, nei numatyta Vizų kodekso 16 straipsnio 5 dalyje.

KMĮ projektu keičiamo įstatymo 6 straipsnio 1 dalies 14 punktu yra įgyvendinamas Reglamento (ES) 2019/1155 12 punkto f papunktis, pakeičiantis Vizų kodekso 16 straipsnio 6 dalį. Šis punktas apima dabartinio Konsulinio mokesčio įstatymo 6 straipsnio 1 dalies 9 ir 13 punktus. KMĮ projektu keičiamo įstatymo 6 straipsnio 1 dalies 14 punktas, kitaip nei dabartinis įstatymo 9 punktas, numato platesnę lengvatos taikymo galimybę, t. y. neapriboja užsieniečių galimybių dalyvauti tik institucijų, išvardytų įstatymo 6 straipsnio 1 dalies 9 punkte (Respublikos Prezidento, Seimo, Vyriausybės ar ministerijų) renginiuose, bet nustato sąlygą, kad yra gautas Lietuvos valstybės institucijų (jų neišskiriant) patvirtinimas. Pažymėtina, kad, vadovaujantis siūloma nuostata, konsulinės įstaigos vadovas įgis sprendimo dėl Šengeno vizų išdavimo teisę visais Vizų kodekso 16 straipsnio 6 dalyje nurodytais atvejais, o konsulinis pareigūnas – tik tais atvejais, kai vykstama dėl humanitarinių priežasčių ar tarptautinių įsipareigojimų arba kai yra gautas Lietuvos valstybės institucijų patvirtinimas, kad vykstama į Lietuvos Respubliką dalyvauti susitikimuose ar renginiuose, skirtuose skatinti kultūrinius ar sportinius interesus, interesus užsienio politikos ar vystymosi politikos srityse ir kitose esminių visuomeninės svarbos interesų srityse. Pažymėtina, kad įgyvendinant Vizų kodekso 16 straipsnio 6 dalį, kurioje yra numatyta galimybė valstybėms narėms atskirais atvejais neimti arba sumažinti mokestį už Šengeno vizos nagrinėjimą, pradiniam įgyvendinimo etape pasirinkus mokesčio neėmimą ir neidentifikavus poreikio keisti šią praktiką, yra toliau taikomas pasirinktos diskrecijos įgyvendinimo būdas.

Siekiant teisinio aiškumo, KMĮ projektu keičiamo įstatymo 6 straipsnio 15 punkte yra daroma nuoroda į Reglamentą (EB) Nr. 693/2003 dėl lengvatos taikymo už prašymų išduoti

supaprastinto tranzito geležinkeliu dokumentą (STGD), kaip tai numatyta Reglamente (EB) Nr. 693/2003, priėmimą ir sprendimų dėl jų priėmimą.

Siekiant apsaugoti konsulinį paslaugų vartotoją nuo dvigubo neteisingo apmokestinimo, kai konsulinį veiksma būtinyje pakartoti ne dėl paties asmens klaidos, KMI projektu keičiamo įstatymo 6 straipsnio 1 dalį siūloma papildyti nauju 16 punktu ir nustatyti, kad konsulinis mokestis neimamas už „pakartotinį konsulinio veiksmo atlikimą, kai jį būtina pakartoti ne dėl asmens, kuris kreipėsi konsulinio veiksmo atlikimo, klaidos“.

Vadovaujantis Europos teisės departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės generalinio direktoriaus 2002 m. gruodžio 13 d. įsakymu Nr. 106K patvirtintų Europos Sąjungos teisės aktų nuorodų pateikimo įstatymuose ir kituose teisės aktuose rekomendacijų II skyriaus („Atvejai, kai būtina ar tikslinga pateikti ES teisės aktų nuorodą“) nuostatomis (rekomendacijų 4-8 punktais), KMI projektu keičiamame įstatyme siūloma atsisakyti nuostatų, kurios nesuteikia teisinio aiškumo, bet tik atkartoja Europos Sąjungos tiesioginio taikymo teisės aktų nuostatas, pavyzdžiui: Konsulinio mokesčio įstatyme esančio 6 straipsnio 1 dalies 5 punkto, nustatančio, kad konsulinis mokestis neimamas už prašymų išduoti vizas vaikams iki 6 metų nagrinėjimą, kadangi ši nuostata atkartoja tiesiogiai taikomą Vizų kodekso 16 straipsnio 4 dalies a punktą; Konsulinio mokesčio įstatymo 6 straipsnio 1 dalies 6 punkto, kuris atspindi tiesiogiai taikomą Vizų kodekso 16 straipsnio 4 dalies b punktą; Konsulinio mokesčio įstatymo 6 straipsnio 1 dalies 22 punkto, kadangi analogiška nuostata yra numatyta (be valstybių narių nuožiūros laisvės) Vizų kodekso 16 straipsnio 4 dalies d punkte.

Ir priešingai, KMI projektu keičiamame įstatyme siūloma atsisakyti mokestinių lengvatų, neturinčių teisinio pagrindo. Tuo tikslu siūloma išbraukti šiuo metu Konsulinio mokesčio įstatymo 6 straipsnio 1 dalies 10 punkte numatytą mokestinę lengvatą („prašymų išduoti vizas užsieniečiams, vykstantiems lankyti sunkiai sergančio artimojo giminaičio ar šeimos nario arba į artimojo giminaičio ar šeimos nario laidotuves, arba du kartus per metus lankyti artimojo giminaičio ar šeimos nario kapo, esančio Lietuvos Respublikos teritorijoje, pateikusiems tai patvirtinančius dokumentus, nagrinėjimą“), nes tokia mokestinė lengvata nėra numatyta Vizų kodekse (taip pat ir nuostatose, numatančiose valstybių narių nuožiūros laisvę). Pažymėtina, kad tam tikrus atvejus gali apimti kai kurie sudaryti dvišaliai susitarimai (pavyzdžiui, 2002 m. gruodžio 30 d. sudarytame Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Rusijos Federacijos Vyriausybės susitarime dėl abiejų valstybių piliečių kelionių, susitarimo 7 straipsnio 1 punkte yra numatyta, kad abiejų šalių valstybių įgaliotos institucijos išduoda nemokamas vizas per 24 valandas, kai vykstama aplankyti sunkiai sergančio šeimos nario ar artimojo giminaičio, taip pat dalyvauti šeimos nario ar artimojo giminaičio laidotuvėse). Tokiu atveju tarptautinio susitarimo nuostatos yra taikomos tiesiogiai.

KMI projektu keičiamo įstatymo 6 straipsnio 1 dalyje nustatant mokestines lengvatas, siūloma atsisakyti arba susiaurinti tam tikras lengvatas, kurios praktikoje nėra aktualios: KMI projektu keičiamame įstatyme siūloma taip pat atsisakyti įstatymo 6 straipsnio 1 dalies 14 punkte įtvirtintos mokestinės lengvatos („prašymų išduoti (D) vizas užsieniečiams, dėl kurių priimtas sprendimas išduoti leidimą gyventi Lietuvos Respublikoje, nagrinėjimą konsulinėse įstaigose“), atsižvelgiant į tai, kad praktikoje ši mokestinė lengvata yra nebeaktuali dėl nuo 2019 m. rugsėjo 1 d. įsigaliojusių Užsieniečių teisinės padėties įstatymo 28 straipsnio pakeitimų ir Leidimų laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje užsieniečiams išdavimo tvarkos aprašo pakeitimų. Šie pakeitimai nustato naują vientisą dokumentų pateikimo ir sprendimų dėl jų priėmimo bei Leidimo gyventi išdavimo procesą, kurio rezultatas nebėra tik sprendimo priėmimas su poreikiu vykti į Lietuvą fizinės Leidimo gyventi kortelės gaminimo procesui pradėti; šios kortelės gamyba pradedama automatiškai priėmus sprendimą, todėl išnyksta poreikis taikyti anksčiau nurodytą lengvatą, nes asmuo jau iki tol ir kitais pagrindais turi būti įgijęs vienokį ar kitokį pagrindą (nacionalinę arba Šengeno vizą) atvykti į Lietuvą.

Siūloma atsisakyti mokestinės lengvatos, numatytos įstatymo 6 straipsnio 1 dalies 17 punkte lietuvių kilmės asmenims, asmenims, turintiems teisę atkurti Lietuvos Respublikos pilietybę, ir asmenims, išsaugojusiems teisę į Lietuvos Respublikos pilietybę dėl leidimo gyventi Lietuvos Respublikoje išdavimo dokumentų priėmimo ir perdavimo, atsižvelgiant į tai, kad šiame punkte

nurodyti asmenys, pasinaudojant įstatymo 6 straipsnio 1 dalies 11 ir 12 punktuose (KMĮ projektu keičiamo įstatymo 6 straipsnio 1 dalies 6 punkte) numatyta mokestine lengvata turi teisę gauti nacionalinę vizą netaikant konsulinio mokesčio.

Dėl tos pačios priežasties siūloma atsisakyti mokestinės lengvatos, numatytos įstatymo 6 straipsnio 1 dalies 16 punkte, ir nustatyti, kad konsulinis mokestis neimamas už dokumentų dėl leidimo gyventi Lietuvos Respublikoje išdavimo priėmimą ir perdavimą vaikams iki 16 metų, atsižvelgiant į tai, kad vaikų, turinčių teisę atkurti Lietuvos Respublikos pilietybę Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo nustatyta tvarka ir lietuvių kilmės vaikų atžvilgiu gali būti taikoma mokestinė lengvata pagal įstatymo 6 straipsnio 1 dalies 11 ir 12 punktus (KMĮ projektu keičiamo įstatymo 6 straipsnio 1 dalies 6 punktu) ir nacionalinę vizą atvykimui į Lietuvą gali būti išduodama netaikant konsulinio mokesčio. Pažymėtina, kad vaikams atvykus į Lietuvą, vadovaujantis Lietuvos Respublikos įstatymo dėl užsieniečių teisinės padėties įstatymo 40 straipsnio 1 ir 2 dalimi, jiems galės būti išduotas leidimas laikinai gyventi.

KMĮ projektu keičiamame įstatyme siūloma taip pat atsisakyti mokestinės lengvatos, šiuo metu įtvirtintos įstatymo 6 straipsnio 1 dalies 19 punkte („dokumentų, susijusių su alimentų išieškojimu, pareikalavimą ir legalizavimą“), nes siūloma teisės norma yra neaktuali ir praktikoje netaikoma.

Siūloma atsisakyti įstatymo 6 straipsnio 1 dalies 20 punkte įtvirtintos mokestinės lengvatos, nustatančios, kad konsulinis mokestis neimamas už konsulinių pažymų apie atsisakymą atlikti notarinius veiksmus ir konsulinės pažymos, kad asmens, kuris kreipėsi į konsulinę įstaigą, prašymas netenkintinas, išdavimą. Manytina, kad ši lengvata neatitinka siekiamo tikslo, nes konsulinių pareigūnų išduodamos konsulinės pažymos pagal savo paskirtį yra skiriamos asmens prašymu užsienio valstybių institucijoms, nes konsulinėje pažymoje konsulinis pareigūnas patvirtina jam žinomą faktą, pagrįstą teisės aktais, kitų Lietuvos Respublikos ar užsienio valstybių kompetentingų institucijų išduotais dokumentais ar jų suteikta raštiška informacija arba valstybės ar žinybinių registrų duomenimis (Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministro 2014 m. rugpjūčio 20 d. įsakymo Nr. V-135 patvirtinto Konsulinių pažymų išdavimo tvarkos aprašo 2 punktas). Pažymėtina, kad atsisakius šios mokestinės lengvatos, konsuliniam pareigūnui atsisakius asmens prašymu išduoti konsulinę pažymą, asmeniui vis tiek neatlygintinai raštu bus nurodytos atsisakymo išduoti konsulinę pažymą priežastys, vadovaujantis Vyriausybės patvirtintų Prašymų ir skundų nagrinėjimo ir asmenų aptarnavimo viešojo administravimo subjektuose taisyklių 38 punktu.

KMĮ projektu keičiamame įstatyme siūloma susiaurinti įstatymo 6 straipsnio 1 dalies 21 punkte ir 2 dalyje (KMĮ projektu keičiamo įstatymo 6 straipsnio 1 dalies 1 punktas ir 6 straipsnio 2 dalis) numatytas mokestines lengvatas, kuriose asmenims suteikiama galimybė pasirinkti pasą ar asmens tapatybės kortelę. Atsižvelgiant į tai, kad užsienyje kaip kelionės dokumentas daugiausiai yra naudojamas pasas, siūloma mokestines lengvatas susiaurinti, nustatant asmenims galimybę pasinaudoti mokestine lengvata tik dėl paso išdavimo, keitimo arba dokumentų dėl paso išdavimo ir keitimo priėmimo ir perdavimo bendra tvarka.

Siekiant efektyviai išnaudoti konsulinio priėmimo laiką ir išvengti atvejų, kai asmenys iš anksto užsiregistruoja dėl konsulinių veiksmų atlikimo konsulinėje įstaigoje, tačiau į priėmimą neatvyksta arba registruojasi keletą kartų dėl tos pačios konsulinės paslaugos (Užsienio reikalų ministerijos Konsulinio departamento duomenimis, vidutiniškai apie 20 proc. užsiregistravusių asmenų rezervuotu priėmimo laiku į konsulinę įstaigą neatvyksta), KMĮ projektu keičiamo įstatymo 7 straipsnį siūloma papildyti 2 dalimi, nustatančia, kad asmenys, registruodamiesi ir rezervuodami priėmimo laiką konsulinės įstaigos elektroninėje registracijos sistemoje, sumoka Vyriausybės nustatytą sumą, sudarančią dalį arba visą konsulinį mokestį (kai už konsulinio veiksmo atlikimą yra numatytas minimalus konsulinis mokestis). Jei asmuo į konsulinę įstaigą neatvyksta iš anksto rezervuotu laiku, sumokėta konsulinio mokesčio suma nėra grąžinama.

4.2. RĮ projektu be redakcinio pobūdžio pakeitimų ir papildymų siūloma:

Siekiant vienodo ir sistemingo teisinio reguliavimo, RĮ projekto 1 straipsnį siūloma papildyti nauja 3 dalimi, nustatančia, kad šio įstatymo nuostatos, reglamentuojančios valstybės rinkliavos

dydį, atleidimą nuo valstybės rinkliavos ar valstybės rinkliavos keitimą ar neėmimą, taikomos tiek, kiek jų tiesiogiai nereglamentuoja Europos Sąjungos teisės aktai, taip pat Lietuvos Respublikos ar Europos Sąjungos tarptautinės sutartys.

RĮ projekto 2 straipsnio 1 dalimi, pakeičiančia įstatymo 6 straipsnio 1 punktą, siūloma papildyti nuostata, kad valstybės rinkliava neimama už gimimo įrašą liudijančio išrašo išdavimą pirmą kartą.

RĮ projekto 2 straipsnio 2 dalimi, pakeičiančia įstatymo 6 straipsnio 5 punktą, siūloma koreguoti šios normos formuluotę, analogiškai KMĮ projekto 6 straipsnio 1 dalies 1 punkto nuostatai.

RĮ projekto 2 straipsnio 3 dalimi, pakeičiančia įstatymo 6 straipsnio 10 punktą, siūloma suvienodinti šios normos formuluotę su analogiška nuostata KMĮ projekto 6 straipsnio 1 dalies 8 punkte.

Tuo pačiu tikslu, įgyvendinant Vizų kodekso 16 straipsnio 6 dalį, RĮ projekto 2 straipsnio 4 dalimi, keičiant įstatymo 6 straipsnio 11 punktą, siūloma jį suvienodinti su KMĮ projektu keičiamo įstatymo 6 straipsnio 1 dalies 14 punktu tuo pačiu atsižvelgiant į šios nuostatos taikymo specifiškumą konsulinėse įstaigose (t. y. RĮ projekte neišskiriant sprendimą priimančio pareigūno).

Atsižvelgiant į tai, kad Vizų kodekse *nėra* numatytas bendro pobūdžio teisinis reguliavimas, leidžiantis reikalavimą mokėti Šengeno vizos mokestį netaikyti „pasienio kontrolės punktuose užsieniečiams, vykstantiems į šeimos narių (tėvų (įtėvių), vaikų (įvaikių), brolių, seserų) laidotuves, kai pateikiamas šias aplinkybes patvirtinantis dokumentas“, atitinkamai RĮ projektu įstatymo 6 straipsnio 14 punktą siūloma pripažinti netekusiu galios.

RĮ projektu, įstatymo 6 straipsnio 26 ir 27 punktus, įgyvendinančius Vizų kodekso 16 straipsnio 5 dalies a, b, ir c punktus, keičiamus Reglamento (ES) 2019/1155 1 straipsnio 12 punkto e papunkčiu, siūloma apjungti į keičiamą 6 straipsnio 26 punktą, naudojant KMĮ projektu keičiamo įstatymo 6 straipsnio 1 dalies 13 punkte naudojamą formuluotę, o Rinkliavų įstatymo 6 straipsnio 27 punktą pripažinti netekusiu galios.

Siekiant užtikrinti vienodą teisinį reguliavimą su Vizų kodekso nuostatomis ir įgyvendinant direktyvos (ES) 2016/801 nuostatas, RĮ projektu siūloma papildyti Rinkliavų įstatymo 6 straipsnį nauju 31 punktu, nustatančiu mokestinę lengvatą tyrėjams, vykstantiems į Lietuvą mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtos darbų vykdymo tikslais.

RĮ projekto 3 straipsniu siūlomame keisti įstatymo 6¹ straipsnyje yra pateikiamos aktualios nuorodos į KMĮ projektu keičiamo įstatymo 3 straipsnio 1 dalies atitinkamus punktus.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimtų įstatymų pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Priėmus įstatymų projektus, neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai
Įstatymo projekto priėmimas įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai neturės.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai
Įstatymo projekto priėmimas įtakos verslo sąlygoms ir jo plėtrai neturės.

8. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Siekiant inkorporuoti teisės aktų projektus į teisinę sistemą, pakeisti ar panaikinti kitų galiojančių teisės aktų nereikės.

9. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo ir Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimų. Įstatymo projekte vartojamos sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

10. Ar įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymo projekta neprieštarauja Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos. Įstatymų projektai sudarys sąlygas Reglamento (ES) 2019/1155 (OL 2019 L 188, p. 25) įgyvendinimui Lietuvoje.

11. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti

Atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo 13 straipsnio 9 punkte ir Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo 20 straipsnio 3 dalyje įtvirtintą reikalavimą, kad susijusios teisės normos įsigaliotų ne anksčiau kaip po šešių mėnesių nuo jų paskelbimo dienos, KMĮ ir RĮ projektuose numatoma jų galima bendra įsigaliojimo diena 2020 m. lapkričio 1 d., atitinkamai iki 2020 m. spalio 31 d. yra numatoma, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybė turėtų priimti KMĮ projektu keičiamo įstatymo įgyvendinamąjį teisės aktą – Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimą „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1994 m. lapkričio 16 d. nutarimo Nr. 1135 „Dėl Lietuvos Respublikos konsulinio mokesčio tarifų ir Lietuvos Respublikos konsulinio mokesčio mokėjimo ir grąžinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo ir papildymo ir RĮ projektą įgyvendinamąjį teisės aktą – Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimą „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 m. gruodžio 15 d. Nr. 1458 „Dėl konkrečių valstybės rinkliavos dydžių sąrašo ir valstybės rinkliavos mokėjimo ir grąžinimo taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo.

12. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Įstatymų projektų nuostatomis įgyvendinti papildomų valstybės biudžeto lėšų nereikės. KMĮ ir RĮ projektais atsisakius tam tikrų mokesčių lengvatų, į Lietuvos Respublikos valstybės biudžetą bus surenkama papildomų lėšų.

13. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Įstatymų projektų rengimo metu specialistų vertinimų ir išvadų negauta.

14. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiems projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis.

„Konsulinis mokeskis“, „mokesčio objektas“, „mokesčio dydis“, „mokesčio lengvatos“.

15. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.

